

Vrnitev v domovino.

Spisal Izganeec.

I.

Popotnik se je ustavil pod vrhom klanca. Postal je kakor v pričakovanju, zatisnil oči. Vse drugo, kar so videle dozdaj, naj se zariše, naj izgine, deviške naj postanejo in takšne zopet zagledajo nekdanji čar, ki so ga pogrešale že dolgo, dolgo. Zopet naj se, želje že toliko let, vendar enkrat napijejo lepoto prečudovitega vrta lepe domovine slovenske.

Čez vrh je zavela rahla sapa, razširila so se ostarele prsi, zavleli dolgi sivi lasje po tilniku, odprle se zopet oči napol. In trda zakrivljena palica med koščeni prsti avela desnice je vstrepeta. Premaknile so se noge, ostarele in ošibele, prej tako težke, sedaj hipoma lahke kakor ptičja krila, in hitreje in hitreje, skoro z mladeniško naglico so stopale proti vrhu.

Glej, na levi je cesta na Griče ... še hipec ... tukaj smo ...

Solnce je pravkar lezlo izza Plaza. Oddaljeni trg je bil že v senci in nad reko je visela lahka mlečna megla, že tuintam raztrgana. Od vseh strani so zablistele nasproti bele, višje ležeče vasi, nadnje so se že vsipali prvi solni žarki lepega jesenskega jutra ... in tedaj je zagorel tudi črni Plaz, solnce se je dvignilo nadenj in obstalo za hip nad njim kakor velika zlata krona. Zasedel je trg, vztrepetala vsa dolina, odpravila so se in voščili drug drugemu dobro jutro vsi stari očaki Nanos, Kovč in Čaven, vsi trije v zlatorumenih ornatih.

"Pozdravljena, dolina mojega hrepenenja..."

Popotnik je razprostrl roke in obstal. V jutranjem senu je bil videti večji, njegovi lasje bolj bleščeči kakor čisto srebro. Nemo je zrl tja doli, brezbesedna globoka molitev je bila v njegovih prsih. Oko, željno oko pa je pilo in pilo... se opojalo... postajalo polagoma vlažno... dolgoletna žeja se je gasila zdržema v dolgih požirkih... se utolažila. Izpolnila se je potniku želja, dolgo vrsto let tleča globoko v sru, prežemajoča vse bitje njegovo. In sedel je na bruno pod bližnjim topolom, sladkoma mljen in utrujen v razburjenju doživljega trenutka...

Precej visoko je se stalo solnce, ko se je popotnik dvignil raz svoj trdi sedež. Prijel je zopet tesneje palico, ozrl se še enkrat po dolini, pred njim ležeči. Blazen smehljaj je razsvetil ves njegov nagubani obraz, da je bil videti mnogo mlajši nego je bil v resnici. In s tem smehljajem je stopal po prašni cesti navzdol, kakor bi bilo njegovo srečo v svatih.

In neprenehoma je poluglasno govoril sam s seboj in se priklanjal na desno in levo. Kakor bi ga srečavali ob vsaki stopinji stari in ljubi znanci, pozdravljajoči ga in se veseleči njegovega povratka.

"Tudi ti si še tam, Miklavž!" V rebri pod Nanosom. Še vedno takšen kot nekdanj, enako star, enako razpal, enako ubožen kakor staroznane cerkvene miši. A še vedno bel, da se blešči od daleč kakor mlado dekle, ko gre v nedeljo k maši. Ali te vsako leto pobeli novi sneg ali se pa morda v pomladnih nočeh umivaš z roso, ki pada po brastih in travnikih pod tvojimi nogami? Pozdravljaj!"

Miklavž se hvaležno nasmehne, mu pokima in se v tistem hipu skrije za drevje, da se zopet zasana v stare svoje sanje.

"Toda dalje. Ako bi se hotel razgovarjati z vsakim, kar vas poznam od nekdanj, bi trebalo pol leta, in še daleč bi bilo do današnjega cilja. Torej dalje!"

A v tem hipu je otrpnil smehljaj na njegovem obrazu. Od neke ga je hipoma navalilo vprašanje: "Ali bo pa treba pol leta tudi tam doli, tam na cilju tvoje potovanja, da pozdraviš vse, kar si jih nekdanj poznal, da stisneš desnico vsem, ki so blizu tvojemu srečju? Ali ne bo morda zadostal sam samec trenutek, da odpraviš to delo?"

Njegova noga se je začela ustavljati, teman oblak je šel mimo njegovega srca...

Na razpotju... Kam? Naravnost po tej poti na državno cesto? Prepusto, predolgočasno. Niti drevesa niti grma ob strani.

* Cerkevica sv. Miklavža pod Nanosom med St. Vidom in Vipavo.

neh, samo samotni malin na desni, molčec in ponižen, prava podoba predpotopnega in skromnega Dolinca. Ne, tod ne! Rajši tja na levo čez Luče in Slep, potem dalje po poti, vijoli se med vinogradi do brvi čez reko, odtod proti Logu in čez Zamljeno v trg. To bo zopet pot, srečo priljubljen, v davnih dneh tolikokrat prehojena!

Začela je bila že trgatve. Brente, na vozovih povezane, so stale po presledkih vinogradov za plotovi, med vrstami trt v rebreh je vrvelo življenje. Tu se je vsak hip sklonil široki hrbet, dvignila se rujava žilava laketa, in poln brentač se je zazibal v solnce. Tam pod trtami so se svetile bele srajce in bele rute, razgaljene prsi, vrsta se je pomikala za vrstjo od desne proti levi, od spodaj navzgor, od zgoraj v kolobarju naokoli. Čisti, jasni glasovi so polnili okolico kakor zrelo grozdje, čakajoče brente. Od tu vesela pesem, od tam smeh in razposajenost, vo vsem vzduhu prešernost in hrepenenje po življenju.

In popotnik je postal ob vsakem koraku, njegovo uho je poslušalo godbo, davno pogrešano, njegovo oko gledalo za zagrinjalo, davno zastrto.

"Vzemite, gospod, kolikor se vam poljubi. Sladko je letos, prav mastno."

Deški obraz se mu je smejal nasproti, vesele črne oči, beli zdravi zobje in krepke, do kolmele razgaljene roke. In poln brentač. Vse se je smejalo.

Vzel je popotnik, napolnil si široki klobuk in potegnil dvajsetico iz žepa. Začuden ga je pogledal deček, stresel z glavo in izginil med bujnim trsjem.

Popotnik je stopal dalje in z obala grozdje iz klobuka.

"Se so takšni kot so bili", si je dejal in priklanjaval, in polovica domovine je bila zopet v njegovem sru. Od reke semkaj, izmed vrhja in paludi se je oglašala druga polovica...

In sedaj na desno! Po onile ozki stezi, kakor videti, malo abljeni, skoro zapušteni. Pod gostim drevjem in grmovjem se sedaj na jesen visoka, gosta in sočna trava, kakor klobuki široke gobe tam na ovinku zadnje, emnordeče drenule. In sedaj... sedaj, čuj, sladkootožna pesem izpod brežine, izmed vrhja, nahlo prihajajoča, naraščajoča, ubo božajoča... in tam že brv, stara brv čez reko, brv z visokim, zibajočim se držajem... Toda, kje je malin? Nekdanji Vrhji malin, kamor je nosil otrok vsak teden vrečico turšice, ki nu jo je nalagala skrbna roka stare matere, ko so mu bili lastno mater odnesli med štiri zidove ob cesti med poljem? Ni ga več, samo še par podrtih zidov, samo še odtok vode, napol zasut s peskom in prepravljen s kamničenjem, samo še staro trhljo kolo z nekoliko polomljenimi lopatami...

Nalahko se je dvignila velika ptica izmed stare otle vrbe, nekoliko zvedavo zakročila nad popotnikovo glavo in izginila skoro nato v gošči. Popotnik pa je sedel na kamen pred nekdanjimi vrati in se zamislil. Bogve, kaj je sedaj plulo mimo njegove luše, kaj je vse zrl njegovo oko, strmeče v rahle, prekopicujoče se valčke.

Dolgo je sedel tako, nazadnje pa je sezul čevlje, zavihal si hlače in stopil v vodo. Semtertje je brodil, da je šumelo okoli njega, sklanjal se, vjemal vodo v pergišče in si jo zlival na glavo. Čudovito pomlajen je stopil potem na kopno.

"Zopet sem prekrščen, moja duša je čista in vesela. Izprlasi so se madeži, ki jih je dobila v tujini, in zopet sem vreden, da prestopim prag tvoj, o domovina. Pozdravljena!"

II.

Na nizkem ognjišču je plapolal velik ogenj. Na železni verigi je visel kotel, napolnjen z zelenjavo, čez njegov rob je pljuskala vrela voda in sikala, padajoča na rdečo žerjavico. Pod črnim stropom se je valil dim v gostem oblaku in počasi izginjal v komaj požirajoče žrelo dimnikovo. V kuhinji ni bilo nikogar, vrata v stransko čumnato so bila odprta. Tudi tam ni bilo čuti življenja, samo oguljena kokoš je leno stopicala po že nekoliko trlih tleh in semtertje piknila s kljunom po začrneli deski.

Popotnik je vstopil in se ustavil sredi kuhinje. Oprl se je z obema rokama na svojo palico, njegovo oko je begalo po kotih.

"Jože!"

Čudno in neprijazno se je razlegnil njegov glas po zapuščenih prostorih. Kakor bi bil vstopil tujec, ki ga še nikdar niso videli te stene in so zaradi tega odhajale tako votlo njegov žalostno hrepeneti vzklik. In od nikoder nobenega odziva.

"Jože!" je vzkliknil popotnik drugič, boječe in bolestno.

Zgoraj nad stopnicami se je nekaj zgenilo. Kakor bi se kdo poizkušal dvigniti v postelji in vstati. Kokoš v čumnati je plašno zafrotala, skočila na klop in okno. Nje bledorodeči greben se je za hipec zablašal na soncu. In težko kakor svinec je padla na dvorišče.

Popotnik je poslušnil, dvignil glavo.

Gori je nekdo potkal s palico ob tla. Suh kašelj se je v tistem hipu razlegnil navzdol in ni hotel ponehati. Popotnik se je stresel in stopil na stopnice. Nekaj grozno tesnega in plahega je leglo v njegovo sru, nekaj težkega je potlačilo njegove prsi. Od stopnice do stopnice mu je zastajala noga. Na vrhu je okamenel.

V ozkem, poltemnem prostoru je stala v kotu, čevlji od tal, nizka postelj, neprerahljana, potlačena slamnica. Napol sklonjen, podpirajoč se s suhim lehtmi, in razgaljenih prsi je strmel popotniku nasproti zarastel štečnast obraz. Naguban, star in siv.

"Kdo si, človek božji, ki si upaš do mene?"

Popotnikova noga se je premaknila hitreje in sklonjen je obstal pri ležišču.

"Ali me ne poznaš več, Jože?"

Začuden so se razširile oslabele oči, kakor svetel trak se je zazrevalo na nagubanem čelu.

"Nekaj mi pravi, da si ti, Anton?"

Popotnik je iztegnil roko in jo ponudil bratu. Tiho je postalo v ozkem prostoru, tiho in skrivnostno kakor v cerkvi pri pozdvigovanju.

"Vedel sem, da prideš", je govoril Jože in težka je bila njegova sapa. "Ako ne prej, pa vsaj k mojemu pogrebu. Glej me, Jože!"

"Ni ti dobro, brat. Kje pa žene tvoja? In otroci?"

"Pozabil je popotnik, da je odšel že pred štiridesetimi leti in se ni več vrnil. Zdelo se mu je, da je bil tukaj še včeraj."

Jože se je zvrnil nazaj na ležišče in zatisnil oči. Dolgo je ležal tako in se ni ganil. Popotni brat pa je sedel na nizki zaboj poleg ležišča in podprl glavo v dlani...

"Tuji ljudje so v tej hiši, brat Anton. Že dolgo... dolgo", se je predramil naposled Jože. "Kolikar je bilo mojih in tvojih, so odšli in se ne vrnejo nikdar več. Nikdar več, brat Anton. In prav je, da so odšli. Odšli že v tistih lepih časih, ko smo si še podajali roke v slogi in prijaznosti, ko smo si še zjutraj voščili drugi drugemu 'dobro jutro' in zvečer 'lahko noč'. Ko smo imeli še vsi enega Boga in eno pravico. Tačas so odšli, odnesli so jih drugega za drugim iz hiše. Njo, ki jih je rodila, in njihov štiri, ki so bili rojeni. In hudo mi je bilo tistikrat, brat Anton, hudo!"

Jože je trdo stisnil brežgobe čeljusti, popotnik je potegnil z desnico po redkih laseh.

"Hudo mi je bilo, brat Anton", je nadaljeval Jože tiho in vdano. "A sedaj mi je lahko, počasi in brez bolesti umiram. Kakšni bi bili lahko postali moji sinovi, te vprašam, brat Anton? Ali bi ne bili morda pomagali rušiti ubogo domovino in ji kopati grob? Kakor jih pomaga in koplje toliko drugih. Ali ni bolje, da spijo sladko spanje, da so odšli še pravočasno? A sedaj pripoveduj ti, brat Anton, kako se ti je godilo in kaj nameravaš?"

In pripovedoval je Anton o tujini in o svojem hrepenenju po vrnitvi v domovino. Da jo zopet vidi, srečno in v cvetju in blagostanju. Lepo in mogočno. Mlado in zdravo. In razširjene njene meje.

"Oj, vrni se, brat Anton! Ti večni popotnik. In potuj dalje in zakrij si oči, da ne vidiš, kar bi umorilo tvoje lepe misli, da ne slišiš, kar bi žalilo tvoje uho. Iz te hiše naravnost dalje, brat Anton. Ne ustavlja se pri sosedu, ne ustavlja se pri starih znanih in prijateljih. Mimo njih hiš pojdi in ne oziraj se niti na levo niti na desno. In zamaši si ušesa. Oče ne pozna sina, hči ne pozna matere in brat ne pozna brata. Vsak hodi po svojih potih in pluje na drugega. In vsak misli, da dela prav, da vrši svojo dolžnost. Uboga domovina!"

III.

In zopet se je ustavil popotnik pod vrhom klanca. Solnce se je nizalo in bližalo zatonu, nad reko se je že začela dvigati lahka mlečna megla. Više in više so lezle črne sence, umrli so poslednji žarki, vsa dolina je ležala v temi.

In popotniku je postalo hipoma tako tesno pri sru, da bi se bil razjokal. Kam? Grozna ta tema, ta tišina, nikjer najmanjšega žarka, nikjer svetlečice poti.

Toda ali se ni zasvetila tam v veliki daljavi majhna zvezda? Visoko gori nad to strašno temo, med razcefranimi oblaki.

"Da, kakor je sedaj nenadoma posijala ta zvezda v obupno temo, tako mora posijati tudi tebi, domovina, luč, ki ublaži vsa nasprotstva tvojih najboljših sinov, da se zedinijo njih sreča in misli v edini točki, ki je tvoja rešitev, v — ljubezni."

Kakor v blagoslov so se razprostrle njegove roke in se je upognila glava.

"Z Bogom, brat Jože, z Bogom, domovina!"

Obrnil se je in izginil pod klanec. Težke njegove stopinje so še dolgo odmevale v temno in lepo noč...

Koliko nesejo železnice.

Iz neke francoske statistike posnemamo, da imata največ dohodkov od železnice Rusija in Anglija, in sicer Rusija na progi Varšava-Dunaj, ki vrže vsak dan povprečno po 496 frankov za vsaki kilometer. Za njo prihaja angleška železnica Lancashire-Yorkshire s približno 459 franki od kilometra na dan. Nemška alžasko-lotarinska železnica donosa na dan 231 frankov, belgijske železnice povprečno po 199 frankov, avstrijske po 148, italijanske po 107 in španske po 102 franka. Na Francoskem donosa severna proga po 218, vzhodna po 147, zahodna po 105, orleanska po 103 in južna proga po 93 frankov od kilometra vsak dan. Tudi kitajska velika proga iz Santunga donosa po 121 frankov na dan od kilometra.

Milijsenar slepar.

Iz Lvova poročajo: 14. pr. m. so aretirali večkratnega milijonarja in trgovca z lesom Weidbera iz Zielone, nadalje dva njegava uradnika in odvetnika dr. Charaka. Obdolženi so sleparije z zavarovanjem zgorele žage v Zieloni.

Veliko neurje v Londonu.

Iz Londona poročajo: V Londonu je pred kratkim razsajal grozen vihar, kakršnega ne pomnijo že leta. Deževalo je pa tako, kakor že neo d leta 1845. V nekem parku je strela ubila šest oseb, devet jih je ranila, med temi pet težko. Šest otrok, ki so se igrali, je zbežalo pod veliko lipo. Udarila je strela vanje. Nek policist je videl, kako so otroci padali. Hitel jim je na pomoč. Prvi otrok, ki ga je vzdignil, je bil tako podoben njegovemu otroku, da se je onesvestil. Toda kmalu se je zavedel ter s pomočjo drugih ljudi prenesel otroke, ki so vsi še živeli, v bolnišnico. Trije otroci so kmalu nato umrli v bolnišnici. Padala je kakor oreh debela toča. Na različnih mestih vzhodnega Londona so bili kanali preplavljeni. Voda je drla po cestah.

Grozen čin.

Iz Hofenheima na Riedu poročajo: 13. p. m. so našli v hiši peka Backa pred pečjo truplo pekarjevo z razbito lobanjo, v spalnici so našli obe dorasli hčeri težko ranjeni, ženo pekovo pa tudi popolnoma razmesarjeno in mrtvo. Najbrž je izvršil umor neki pekovski pomočnik, ki je tisto noč izginil.

Umori.

Iz Berlina poročajo: Delavec Plischke je zaklal svojo 20 let staro nevesto. Njeno mater, ki je prihitela na pomoč, je težko ranil. Nato se je zastrupil.

Iz Madrida poročajo: V vasi Palacios-Rubies blizu Salamance je neka Marija Pio sporočila župniku, da je njenega moža in njene tri otroke obsedel hudčič, vsled česar jim namerava umoriti ter jih darovati Bogu. Duhovnik se ni zmenil za to pripovedovanje. Pred kratkim so pa našli v stanovanju omenjene žene njene tri otroke v starosti 3, 9 in 11 let s prerezanimi vratovi. Žena se je vtopila v vodnjaku. Mož, ki je šel na vse zgodaj na polje, se je rešil.

KAJ JE "PULMOTOR"?

Ni vaša krivda, ako ne veste tega, ker navadni slovarji ne pojasnjujejo novih besed. Veliko denarja stane, ako se hoče prenoviti stari slovar ali sestaviti novega. Raditega prodajajo leto za letom isti stari slovar za isto ceno.

Pulmotor je pomembna beseda

ker predstavlja idejo, ki se je izkazala kot velik blagoslov za človeški rod.

: Čitajte razlago te besede v :

Premier Dictionary

pulmotor (pul-mo-ter) je avtomatičen aparat za vzbujanje, katerega se rabi v slučajih zastrupljenja s plinom, izolom, pri vstopljenju, električnih udarcih, oslabljenju v narkozi, prekinjenju dihanja itd. Teža aparata znaša 46 funtov; delovanje obstaja v nasilnem dovajanju kisika v pljuča.

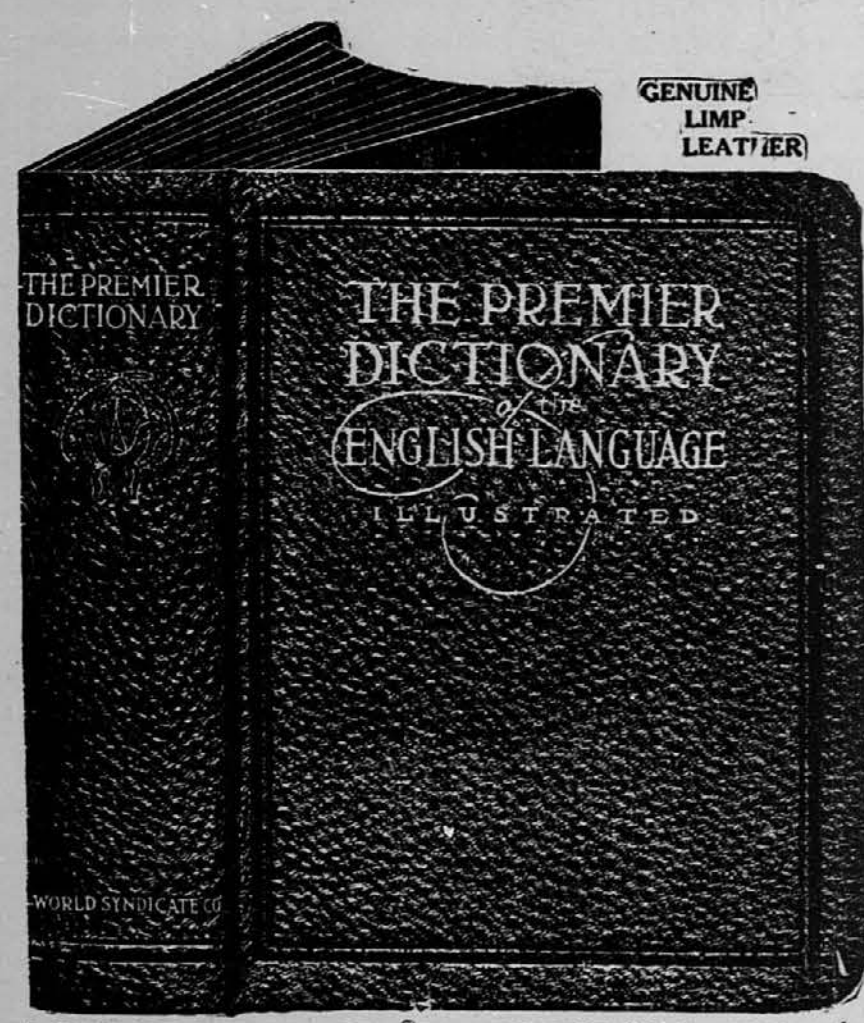
Knjiga novih besed, novih idej, novih prikazni

Posebno opozarjamo na krasno ilustrovane strani in na lepo vezbo

Knjiga, ki gre danes v svet, pripelje jutri novih prijateljev.

98c. za \$4.00 knjigo
81c. za \$3.00 knjigo
48c. za \$2.00 knjigo

Denar pošljite po Money Order ali v znakah. Rajše Money Order.

GREATLY REDUCED SIZE OF THE \$4.00 BOOK.

Poglejte kupon na 6. strani. — Le 6 jih je treba.

RAZDELITEV SE VRŠI VSAK DAN PRI "GLAS NARODA"

ROJAKI NAROČAJTE SE NA "GLAS NARODA", NAJVEČJI SLOVENSKI DNEVNIK V ZDR. DRŽAVAH.

Frank Sakser

Glavni urad: 82 Cortlandt St.,

NEW YORK, N. Y.

Pošilja

DENARJE v staro domovino

potom c. kr. poštna

hranilnice na Dunaju; hitro

in ceta.

Podružnica: 6104 St. Clair Ave.,

CLEVELAND, O.

Prodaja

PAROBRODNE LISTKE

na vse prekmorske

parobrodne družbe po izvirnih

cenah.

Tisoče Slovencev se vedno obrača na to staro tvrdko, a nihče ne more tožiti o kaki izgubi.

Jugoslovanska

Katoli. Jednota

Inkorporirana dne 24. januarja 1901 v državi Minnesota.

Sedež v ELY, MINNESOTA.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: J. A. GERM, 507 Cherry Way or box 57 Brad-

dock, Pa.

Podpredsednik: ALOIS BALANT, 112 Sterling Ave., Bar-

berton, O.

Glavni tajnik: GEO. L. BROZICH, Box 424, Ely, Minn.

Blagajnik: JOHN GOUZE, Box 105, Ely, Minn.

Zaupnik: LOUIS KASTELIC, Box 583, Salida, Colo.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. MARTIN J. IVEC, 900 N. Chicago St., Joliet, Ill.

NADZORNIKI:

MIKE ZUNICH, 421-7th St., Calumet, Mich.

PETER SPEHAR, 422 N. 4th St., Kansas City, Kans.

JOHN VOGRICH, 444-6th St., La Salle, Ill.

JOHN AUSEC, 6413 Matta Ave., Cleveland, O.

JOHN KRZISNIK, Box 133, Burdine, Pa.

POROTNIKI:

FRAN JUSTIN, 1708 E. 28th St., Lorain, O.

JOSEPH PISHLAR, 308-6th St., Rock Springs, Wyo.

GREGOR PORENTA, Box 701, Black Diamond, Wash.

POMOŽNI ODBOR:

JOZEF MERTEL, od društva št. 1, Ely, Minn.

ALOIS CHAMPA, Box 961, od društva št. 2, Ely, Minn.

JOHN KOVACH, Box 365, od društva št. 114, Ely, Minn.

J. W. Seton Watson (Scotus Viator) o Slovencih in o jugoslov. vprašanju.

Med potjo iz Turčanskega Sv. Martina, kjer je obiskal voditelje Slovakov, v Lvov, kjer hoče proučavati ukrajinsko vprašanje, se je ustavil znani angleški pisatelj Seton Watson (znan pod pisateljskim imenom Scotus Viator) en dan v Krakovu. Dasiravno je imel malo časa in je mnogo Poljakov hotelo govoriti z njim, mi je vendar posvetil skoraj celo popoldne.

Pred vsem Mr. Watsona ne smemo predstavljati po tipu onih šablonskih Angležev, kakor jih predstavljajo razne povesti, zlasti pa nemški šalji listi. Visok, vitez, krog 30-leten, z malimi brkami pod nosom, oblečen v navaden siv anglijski — tako se mi je predstavil na hodniku hotela kot najnavadnejši hotelski gost, šla sva v kavarno, se stisnila v kot k mizi in pričela razgovarjati. Da je bil razgovor bolj vsestranski, sem vzel s sabo še nekega Jugoslovana, pristaša jugoslovanske nacionalistične struje, in tako sem jaz igral vlogo "starega", on "mladega", Mr. Watson pa nepristranskega tretjega.

Popolnoma brez poze — to je prvi vtisk, katerega naredi na človeka angleški gost. To je popolnoma naravni. Pozira parven, a ne pozira resnični velikaš, pozira sin majhnega naroda, ki hoče posnemati velike, a ne pozira sin v resnici velikega naroda z lastno in staro kulturo. Njemu tega ni potreba.

Dalje vzbudi začudenje naravnost izvanredna inteligenca angleškega potnika. Za Angleža morajo zveneti jugoslovanska imena jako čudno ter jih mora le s težavo obdržati v spominu. A gospod Seton Watson pomni ime vsakega Jugoslovana, da je le enkrat slišal. Predstavil sem mu tovariša in kot je navada, hitro in kratko povedal njegovo ime, a Anglež se je takoj spomnil, da je to ime bral pred dvema letoma v nekem časniku, dasiravno je bilo omenjeno takrat v časniku samo mimogrede v neki lokalni zadevi. Ravno tako dobro pomni imena krajev, časnikov, katere je čital itd.

V isti meri, kot spomin, deluje pri njem inteligenca. Človeka presodi iz kretnje, iz enega stavka in potem snuje kombinacije potom logičnih zvez. Vsi deli tega ne potrebuje mnogo informacij in mu ni treba nobene stvari razlagati na široko. Svojega predmeta se drži sistematično natančno, ter se nikjer ne zgubi v postranskih momentih.

Potem sem hotel spoznati metodo njegovega postopanja pri proučevanju avstrijskih narodnostnih razmer in zdi se mi, da bi to metodo najlažje označil kot: matematično geografijo. Studira

takorekoč z zemljevidom pred sabo in posamezne geografske točke tehta s pomočjo matematičnih potene. Zemljevid je v številka, s tema dvema čimteljima misli in sklepa in radi tega so njegovi zaključki jako logični.

Sedaj pa, kako si on predstavlja rešitev jugoslovanskega vprašanja?

Zdi se mi, da so njegovi nazori, kakor jih je razvil napram meni, približno sledeči:

Vprašanje je mogoče rešiti "bolj radikalno" ali "manj radikalno".

Bolj radikalna rešitev bi povzročila velike katastrofe za celo Evropo in uničila znaten del evropske kulture, od katere dnevno žive tudi Jugoslovani. Poleg tega so posledice jako negotove, a na vsak način bi stalo to reševanje mnogo žrtve.

Manj radikalna rešitev bi zahtevala tolikih žrtve in bi imela ne manj ugoden rezultat.

Naravno je torej, da se skuša doseči manj radikalna rešitev in se, ako bi ta bila v resnici nemogoča, preostaja še vedno bolj radikalna. — "Po mojem mnenju", je rekel, "je manj radikalna rešitev še vedno mogoča in lažja, kakor pa bolj radikalna."

Manj radikalna razvozljanje zadeve bi se dalo doseči, ako sta izmed treh tozadevno odločujočih čimteljev za njo vsaj dva. To se pa lahko zgodi, zlasti ako nastanejo v ne predaljni prihodnosti spremembe, kakor jih povzroča sam tek narave. Torej bi bilo nepotrebno siliti pred časom k bolj radikalni rešitvi, dokler ni znano, če ne nastopi takrat sama po sebi manj radikalna.

Od bolj radikalne rešitve, ako bi izpadla povoljno, bi imel del Jugoslovancev (Srbi) popolnoma zavarovane svoje interese, drugi (Hrvat) bi tudi mogoče bili z njo zadovoljni, najslabeje bi pa pri tem bile varovane koristi Slovencev. Za Slovence bi bila manj radikalna rešitev ugodnejša, kakor pa bolj radikalna, dasiravno bi tudi ta ne zadovoljila popolnoma njihovih želj.

V vsakem slučaju je zadeva Trsta evropsko vprašanje in pot čez Alpe do morja je velikanskega pomena za Nemčijo. Logičnim potom je torej razvozljanje jugoslovanskega vprašanja nemogoče drugače, kakor da se zraven zavaruje tudi koristi drugih prizadejeh faktorjev. Morda bi se dalo urediti tako, da postane Trst s primernim kosom dežele neposredno državno mesto ter se zagotovi prosta pot čez slovensko zemljo do morja. Ostali del slovenskih dežel bi ne tvoril nobene večje težave.

Tako bi izpadlo za Slovence pri manj radikalni rešitvi. O bolj radikalni ni mogoče povedati ničesar, ker igrajo vlogo razni čimtelji, katerih vplivi ni lahko vnaprej določiti. Na vsak način bi izpadla za Slovence manj ugodno. Po "Slov." Dr. L. L.

Bolgarsko posojilo. — Borzna kriza v Parizu. — Monopol špirta.

Bolgarski minister Tončev se je moral vrniti pred kratkim praznih rok iz Berlina. Nemške banke mu niso hotele dati posojila v znesku 250 milijonov frankov, sicer niso principijelno odklonile prošnje, vendar so stavile take pogoje, katerih ni mogla sprejeti Bolgarija. Zahtevalo so namreč, da se ustanovi eksportna družba, povečini z nemškim kapitalom, ki bi monopolizirala izvoz tobaka iz Bolgarije. Ako bi sprejela bolgarska vlada ta pogoj, bi imeli Nemci dvojni profit. Prvič bi se ta družba visoko rentirala, ker bi obvladala monopolistično ves tobačni izvoz. Po svoji volji bi diktirala kupne cene bolgarskemu kmetu, ki bi bil prisiljen prodati tobak tej družbi po takem kupu, kakor bi ga določila. Drugič pa bi si osigurala na ta način nemška podjetja zase celo bolgarsko žetev. — Banke so namreč interesirane s svojim kapitalom na nemških tobačnih tovarnah. Bolgarska vlada ni mogla sprejeti teh pogojev, ki bi škodovali velikemu delu kmečkemu prebivalstvu. V bolgarski Trakiji se pridelava sedaj približno 4 milijone kg tobaka v vrednosti kakih 40—45 milijonov frankov. Do sedaj pa je bila zemlja slabo obdelana; z racionalnim in intenzivnim obdelovanjem bi se dosegli mnogo večji uspehi in zemlja bi rodila tri do štiri krat več. Bolgarska vlada pa je prepričana, da ne bo zboljšal njen kmet polja, ako bode moral prodajati tobak nemški izvozni družbi po tako nizki ceni, da ne bode mogel kriti niti svojih izdatkov. Ker so nemške banke pristajale na tem, da se jim mora dovoliti ustanovitev eksportne družbe, ki bi monopolizirala tobačni izvoz, so se pogajanja razbila, vključ temu, da so zastavile avstrijske banke, ki so se nedežile pogajanj, vse svoje moči, da bi jih pregovorile, naj dovolijo posojilo brezpogojno. Nemčija ne ceni prav visoko — kakor se ravno kar vidi — prijateljstva z Bolgarijo. — Sliši se, da so baje naknadno obljubile nemške banke v zvezi z avstrijskimi posodi bolgarski vladi 100 milijonov frankov. Avstrijskemu poslaniku se je baje posrečilo pregovoriti nemške banke, da so dovolile predjem v znesku 100 milijonov frankov, to je začasno posojilo, katerega smejo potirjati vsak hip. Sedaj je popolnoma še negotovo, ali se izpremeni to začasno posojilo v fundirano. Iz svote 100 milijonov frankov, ki se je baje dovolila, ne dobi Bolgarija niti vinarja, ker se morajo plačati z njo najnujnejši dogovi. Avstrijske banke bodo krile svojo kvoto — se ne ve, koliko milijonov — na ta način, da prolongirajo za nedolžen čas bolgarske zakladnice izza časa druge balkanske vojske.

Pred kratkim so bili francoski finančni krogi jako razburjeni. Vodilni borzni papirji so prihajali dan na dan v velikih množinah na pariško borzo ter njihovi kurzi so znatno padali. Ne le banke, ampak tudi industrijska podjetja so trpela vsled splošne deroute, ki je vladala tekmo zadnjih dveh tednov v Parizu. Posebno pa ruski vrednostni papirji so se ponujali na vseh koncih in krajih in le malo kdo jih je hotel kupiti. Ze dolgo let ni doživela pariška borza take panike, ki je tem bolj nerazumljiva, ker je ostalo gospodarsko življenje še precej normalno. Denarni trg v Parizu je jako voljan; dobi se ga na borzi po 2½ odstotkov na trimesečno menico; opadi v industriji ni mogoče opaziti nikake akutne krize. Te hude dneve na pariški borzi pa je povzročila Amerika. V Mehiki se vedno traja meščanska vojska. Železnice, rudokopi in druga industrijska podjetja so prišli tam ob veljavo. Tam pa je bil investiran večina francoski kapital. Sto in sto milijonov so izgubili Francozi v Mehiki. Sedaj so prišle neizmerne množine mehiških vrednostnih papirjev na trg, a nihče jih ni hotel sprejeti, in njihovi lastniki so prišli ob velik del svojega premoženja. Francoške banke so izgubile priteh spekulacijah ogromne svote. Razven Mehike se bori tudi skoro celajna Amerika s hudo gospodarsko krizo; posebno Brazilija in Peru. Tudi tu so bili angažirani

Francozi z velikimi syotami in so izgubili visoke odstotke svojega kapitala. Mali hranilci so bili popolnoma zbegani in so se hoteli oprostiti ne le slabih, ampak tudi dobrih papirjev, ker so izgubili v nje zaupanje. Pariška borza pa ni mogla prebaviti vsega materiala in radi tega je mogla nastopiti splošna deroute, ki je potegnila za seboj vse, kar je prišlo na trg. Domača industrija in sploh francosko narodno gospodarstvo pa je ostalo skoro nedotaknjeno; trpeli bodo skoro samo oni, ki so neposredno izgubili pri ameriških papirjih. Pariz je doživel tedaj borzno in ne splošno gospodarsko krizo.

V Avstriji obvladuje cel špirtov trg močan kartel, ki diktira cene ter določuje, koliko sme vsako posamezno podjetje producirati, oziroma prodati. Podjetniki so takorekoč uradniki kartela, ki nimajo drugega dela, kakor da vodijo svoje podjetje; vse drugo preskrbuje kartel. Ni jim treba skrbeti za reklamo, niti za odjemalce. Sedaj se sliši, da hoče avstrijska vlada še nekoliko utrditi pozicijo špirtovega kartela ter mu pripomoči do nekega monopola, tako da bi monopolistično obvladal cel avstrijski trg. Sedaj namreč sicer diktira cene po svoji volji, vendar ne sme previsoko posegati, ker bi s tem preveč zvisal rentabilnost špirtovih podjetij in na ta način opozoril občinstvo na dejstvo, da se špirtovne tovarne visoko rentirajo. Marsikateri kapitalist bi ustanovil novo podjetje, ki bi seveda delalo konkurenco kartelu. Sedaj pa baje namerala naša vlada preprečiti tako eventualno konkurenco s tem, da hoče uvesti koncesijo za špirtovne tovarne. Kdor bi hotel v bodoče graditi špirtovno tovarno, bi si moral poprej izposlovati koncesijo. Kakor se pa sliši, vlada ne bo dajala take koncesije ni komur; točej bi imeli sedanji producenti špirta faktični monopol v celji Avstriji. Avstrijski karteli se niso mnogo ozirali na konsumenta, ampak so zahtevali visoke cene. Da bode špirtov kartel izrazil svojo eventualno monopolistično pozicijo, ne moremo dvomiti. Slovenci pa nimamo nikakega interesa na visokih cenah špirta, ker ga moramo od drugih kupovati. Ako bi se uvedla koncesija za špirtovne tovarne, bi imeli mi od nje samo veliko izgubo. — Sedaj se ne ve še natančno, kako in kaj misli vlada; dunajski borzi pa že nekaj diši. Kurzi špirtovnih akcij so na dunajski borzi še precej poskočili, kar se le redkokrat zgodi. Te akcije so namreč po pretežni večini v trdih rokah in se prav malo in redkokrat tržijo.

Izpred sodišča.

Konec senzacionalnega procesa.

V Varšavi se je končal skoro po štiritedenski razpravi proces proti baronu Jurju Bispingu. — Proces je bil senzacija za najvišjo rusko družbo, kajti obtoženi Bisping je bil ena najuglednejših oseb varšavskega plemstva. In moč, ki ga je — kakor je trdila obtožnica — Bisping umoril, knez Druki-Libecki, je bil eden izmed najpremožnejših veleposestnikov na Poljskem. Bisping je razentega zaradi svoje žene bourbonske princezinje, v sorodu s španskim kraljem, katerega je španski poslanik v Petrogradu sleherni dan moral poročati o poteku procesa. Ne z manjšo pozornostjo je zasledoval proces ear. Bisping je bil obtožen, da je 21. aprila 1913 v parku Terezijskega dvora blizu Varšave, ki je last kneza Druki-Libeckega, umoril kneza. Pri dejanju ni bilo nobenih prič, tako da so morali vesti proti baronu Bispingu dolgotrajen proces na podlagi indicij. Procesni akti obsegajo 16 zvezkov. Bisping, ki je bil intimen prijatelj knezov, je trdovratno tajil. Ko so strokovnjaki v streljanju izpovedali, da krogla, ki je ticala v truplu umorjenega kneza, ni bila iz Bispingovega brovnjega, se je zdelo, da je baron dobil proces. Toda Bisping ni mogel dokazati svojega alibi. Razentega ga je obremenjevala še neka druga zadeva. Ponaredil je sedem menic po 100,000 rubljev na ime kneza Druki-Libeckega. Tako da je prišlo sodišče do prepričanja, da je obtožene umoril kneza ravno zaradi teh

menie. Sodišče je pa bilo naziranj, da umor ni bil premišljen, marveč je bil izvršen v afektu, v prepiru zaradi omenjenih menic. In tako je bil baron Bisping spoznan za krivega, da je v strastni razburjenosti izvršil umor in da je ponaredil menice. Obsojen je bil v štiriletno prisilno delavnico. Obenem pa izgubi vse predravnice in pa plemstvo. Razsodbo bodo predložili carju. Bisping je mirno poslušal rozsodbo ter prosil, naj ga provizorično izpuste iz zapora proti kaveji. — Sodni dvor pa ni ugodil temu.

Zakon med bratom in sestro.

Iz Olomueca poročajo: Tukajšnje okrajno sodišče se je bavilo s čudnim slučajem. Neki, v tukajšnjem okraju stanujoči železničar se je pred dvajsetimi leti seznanil z neko živiljo, s katero je od onega časa skupaj živel. Imela sta pet otrok, od katerih so štirje živi. Na prigravarjanje župnikovo sta se odločila, da se bosta poročila. K temu ju je prisililo tudi dejstvo, da s poroko zajamčita ženi in otrokom pokojnino. Ko sta poiskala potrebne dokumente, sta zapazila na svoje največje začudenje, da je imela mati obeh enako ime. Izkazalo se je, da se je mož, ki se imenuje F. L., l. 1867. narodil v brnski porodnišnici kot nezakonski sin neke Ane L., pristopne v S. na Češkem, in da se je nevesta, ki se imenuje F. H., narodila leta 1877. kot hči neke žene, ki se je tudi imenovala Ana L. in ki je bila hči bajtarja L. v S. na Češkem. Z ozirom na enakost imen mater okrajna oblast ni hotela dati dovoljenja za poroko. In pred olomuškimi okrajnim sodiščem sta se morala oba zagovarjati, ker sta kot brat in sestra živel v konkubinatu ter imela otroke. Sodišče ju je oprostilo, ker se ni moglo prepričati, da sta v resnici brat in sestra, da sta le slučajno imeni obeh mater enaki ali pa da je mati ženinca povedala v brnski porodnišnici napačno ime. Železničar ni nikdar poznal svoje matere in je bil vzgojen pri tujih ljudeh. Kako bo postopalo okrajno glavarstvo, ni znano.

Nesreča v rudniku.

Iz Essena poročajo: V rovu Alma Gelsenkirchenske rudkopred ruže je bila ubila štiri delavce.

Rodbinska žalogira.

Iz Kodanja poročajo: V hipni blaznosti je posestnik Woering, sen v Windingun ustrelil svoje otroke, štiri dečke in eno deklico v starosti od sedmih mesecev do dvanajstih let. Nato je ustrelil samega sebe.

Avtomobilska nesreča.

Iz Prage poročajo: Na poti iz Dobruša v Minšek se je prevrnil avtomobil, ki ga je vozil tovarnar Bondy iz Prage, v hipu, ko se je hotel umakniti nekemu kolesarju. Vsi, ki so bili v avtomobilu, so padli pod voz. Tehnik Kurz se je težko poškodoval in je kmalu nato umrl. Bondy in ostali so se le lahko poškodovali. — "Narodni Listy" poročajo, da je baje tudi sofer umrl zaradi zadobljenih ran.

Sleparsko oproščevanje od vojaške službe.

"Nova reforma" poroča: Afera sleparskega oproščevanja od vojaške službe se vedno bolj širi. V Lvovu so aretirali posestnika Sommerja in nekega štabnega zdravnika. Več aretacij se bo izvršilo. V Krakovu in Podoreih so dozdaj aretirali dvanajst oseb.

Sufragetke.

Iz Londona poročajo: 14. pr. m. ob desetih zvečer je eksplodirala v cerkvi sv. Jurija bomba, ki je povzročila ogromno škodo. Na neki klopi je ležal list, v katerem protestirajo sufragetke proti nasilnemu krmljenju v ječah. Tudi v cerkvi sv. Pavla so sufragetke motile službo božjo. Med službo božjo je klicala neka ženska božji blagoslov na Pankhurstovo in božje preklestvo na vlado. Ženska se je privezala z železno vrvjo na klop, tako da so morali del klopi odžagati.

Za smeh in kratek čas.

VESTNA.

Governanta: — Mi boste že oprostili gospa. Ze tri mesece hodim z vašimi sedmimi otroci na izprehod, pa sem do danes samo enega izgubila.

V zakonu.

— Kaj se ti je najbolj dopadlo v botaničnem vrtu?
— Tista cvetlica, ki je sedela pri blagajni.

Zdravnikova usoda.

Čudno dogodbo o nesrečnem zdravniku pripoveduje angleški smešničar Joe Coyne. Videl je v nličnem električnem vozu siromaka, kateremu se je brala beda iz obraza. Začel je govoriti z njim.

"Oh, gospod", mu je rekel siromak, "nisem bil vedno v taki bedi kakor sem zdaj. Bil sem zdravnik in imel lepo službo, toda prišel sem v nesrečo. Zapisal sem se in to me je ubilo."

"Kako to?"
"I nu, izstavljal sem mrtvaški list in v rubriko "vzrok smrti" sem zapisal — svoje ime!"

Izravnani račun.

Advokat: "Jaz sem vam sedaj vso stvar razjasnil v četrtn uri — znaša deset dolarjev."

Farmer: "In jaz sem vam celo četrtn ure poslušal — znaša tudi deset dolarjev."

POZABLJIVA.

— Ali ste se res ločili od svojega soproga?
— Jaz? — Da, da, sedaj se šele spominjam.

'KRACKERJEV' BRINJEVEC

je najstarejše in od zdravnikov priznано kot najboljšo sredstvo proti notranjim boleznim.

"KRACKERJEV" brinjevec je kuhan iz zrelih, čistih, importiranih jagod in se prodaja samo v steklenicah. — Rojaki, varujte se ponaredb in zahtevajte pravi in čisti brinjevec, to je "Krackerjev", znan že nad 20 let. Ako ga Vaš lekarnar ali gostilničar nima v zalogi, se obrnite pismeno na nas.

V zalogi imamo tudi čisti domači TROPINJEVEC in SLIVOVKO, kuhana v naši lastni distillery.

Prva Slovenska veletrgovina
The Ohio Brandy Distilling Co.
6102-04, ST. CLAIR AVE., CLEVELAND, O.

